

Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς: Ένας διαχρονικός Άγιος - Του Αρχιμανδρίτη Μακαρίου Τσιμέρη

/ Γνώμες

Δευτέρα Κυριακή των Νηστειών σήμερα, άδελφοί μου, και η Εκκλησία μας, η Παγκόσμιος Όρθοδοξία και η των Θεσσαλονικέων Εκκλησία, τιμούν τη μνήμη Γρηγορίου του Παλαμά, μιας εμβληματικής μορφής, που έχει προσφυέστατα χαρακτηριστεί ως «τέταρτος Ιεράρχης», δίπλα στους τρεις φωστήρες της τρισηλίου θεότητας Μικρασιάτες συμπατριώτες του.

- Γράφει ο Αρχιμανδρίτης Μακάριος Τσιμέρης, υποψήφιος διδάκτωρ θεολογίας Α.Π.Θ

Φωστήρας της Τρισηλίου Θεότητας επ' έσχάτων των ημερών του ενδόξου μας Βυζαντινισμού φανείς, συμπολιούχος της Αποστολικής, Αγιοτόκου και Αγιοβαδίστου, πανευφήμου και ποθεινής, Συμβασιλεύουσας τε και Συμπρωτευούσης, Πολυθρυλήτου, περιάκουστης και περικλυτής Νύμφης του Θερμαϊκού Θεσσαλονίκης, «των μοναστών η καλλονή και των θεολόγων υπέρμαχος ο απροσμάχητος», κατέχει ιδιαίτερη και ιδιόμορφη θέση στον πάμφωτο ουρανό των Αγίων Μαρτύρων και Πατέρων της Εκκλησίας μας.

Πρόκειται για μία ανυπέρβλητη προσωπικότητα που υπερασπίστηκε με ζήλο την ορθόδοξη πίστη, με απόλυτη συνέπεια στην ιστορική της εξέλιξη και τελικό προορισμό τη σωτηρία και τη θέωση του ανθρώπου.

Συγχρόνως, όμως, ανέπτυξε μια αξιοθαύμαστη και μοναδική συγγραφική παραγωγή, με εκτενή γνώση της κοσμικής παιδείας και σε βάθος μελέτη των πατερικών κειμένων.

Η διδασκαλία του συνετέλεσε στην εξέλιξη της θεολογικής σκέψης και έκφρασης και, παρ' όλη την προσπάθεια συκοφάντησής της, τόσο από τη δυτική θεολογία όσο και από τον λατινίζοντα Ορθόδοξο κόσμο, δεν έχασε ποτέ τίποτα από την αξία της και τη σπουδαιότητά της.

Μέσα από την ησυχαστική του εμπειρία και την προσήλωσή του στην πατερική παράδοση κατάφερε να συνθέσει δογματικά την ορθόδοξη διδασκαλία με ένα πρωτότυπο ρεαλισμό.

Πέτυχε να συγκεφαλαιώσει όλη την πατερική θεολογία των πρώτων αιώνων και να προσφέρει νέες διατυπώσεις και απαντήσεις, ανάλογα με τις αφορμές που του δόθηκαν και τα προβλήματα της εποχής που κλήθηκε να αντιμετωπίσει (1).

Αν και είχε επιλέξει τον ησυχαστικό βίο και την αποταγή από τον κόσμο, αναγκάσθηκε να υπερασπισθεί τον ορθόδοξο χριστιανισμό ενάντια στους φιλοσοφούντες θεολόγους, οι οποίοι παρέκλιναν και παρερμήνευαν τα πατερικά κείμενα και νόθευαν την ουσία της χριστιανικής πίστης.

Μέσα από την προσωπική του εμπειρία στο άκτιστο φως και την ένωσή του με το Θεό επεξεργάστηκε και διατύπωσε δογματικά την αλήθεια της Ορθοδόξου πίστεως για τη σωτηρία του ανθρώπου.

Υπήρξε ένας ησυχαστής ο οποίος αγωνίστηκε να δώσει μια θεολογική τεκμηρίωση της υπαρξιακής του ενσωμάτωσης στην πνευματική ζωή (2). Η θεωρία και η πράξη του είναι αλληλένδετες: θεολογία χωρίς προσωπικό βίωμα και άσκηση δεν υφίσταται. Μέσα από την άσκησή του και την μετοχή του στη θέα του Θεού κατέθεσε την αγιοπνευματική του εμπειρία, η οποία είναι κοινή με την μαρτυρία

των Πατέρων της Εκκλησίας.

Το ουσιωδέστερο στοιχείο της διδασκαλίας του αγίου Γρηγορίου Παλαμά συνίσταται στην ανύψωση του ανθρώπου υπεράνω αυτού του κόσμου. Η εμπειρία της θεώσεως είναι δυνατή από εδώ με την παράδοξο σύνδεση του ιστορικού με του υπερϊστορικού. Το φως που είδαν οι μαθητές του Χριστού στο Θαβώρ, το φως που βλέπουν οι καθαροί ησυχαστές σήμερα και η υπόστασις των αγαθών του μέλλοντος αιώνας αποτελούν τις τρεις φάσεις ενός και του αυτού πνευματικού γεγονότος, σε μια υπερχρόνια πραγματικότητα.

Δίδασκε ο Άγιος πως «μόνο μέσα στην αγία του Χριστού Ορθόδοξον Εκκλησία μπορούμε να γνωρίσουμε τον Θεό, όχι με την διάνοια ή το συναίσθημα, αλλά με αγιοπνευματική εμπειρία, μπορεί ο ζωντανός χριστιανός να έχει μετοχή στο φως, την ζωή και την δόξα της Αγίας Τριάδος. Εμείς οι άνθρωποι κοινωνούμε και ενωνόμαστε με τον Θεό δια μέσου των θείων ενεργειών του Θεού που είναι άκτιστες, ενώ η θεϊκή ουσία του Θεού είναι ακοινώνητος».

Στις μέρες μας, η ασκητική ζωή, ο λόγος και το έργο του Αγίου, αποκτά ξεχωριστή σημασία.

Η διδασκαλία του, για την οποία πολλά έχουν ειπωθεί, πολλά έχουν γραφεί, σε εποχή πολέμων και πανδημιών, οικονομικής κρίσης και οικολογικών προβλημάτων, τραγικών αδιεξόδων και ψυχολογικών προβλημάτων, είναι περισσότερο επίκαιρη και αναγκαία από ποτέ.

Η κραυγή του “Κύριε φώτισον το σκότος μου”, εμπεριέχει όλη την τραγικότητα της εποχής μας, η οποία ζη μέσα στα χίλια φῶτα, μακριά από το Φῶς!...

Ο Θεός, είτε εξορίζεται στους ουρανούς και ο άνθρωπος αρνείται εμπράκτως, παρά τις αντίθετες ρηματικές του διαβεβαιώσεις και ανακηρύξεις, την παρουσία Του στον κόσμο και την αυθεντική εμπειρία σχέσης μαζί Του, είτε θεωρείται ότι δεν υπάρχει, και η επίκληση στο θείο χαρακτηρίζεται ως οπισθοδρόμηση.

Κυριαρχεί emphaticά η πίστη στον επιστημονικό μεσσιανισμό, στον αυτονομημένο ανθρωπισμό και στην εγωτική εξατομίκευση, ενώ η άσκηση και η εμπειρία περιθωριοποιούνται ως αναχρονιστικές και αταίριαστες με τον σύγχρονο τρόπο ζωής, που επιδιώκει εν γνώσει ή εν αγνοία του ένα πράγμα, ν’ αντικαταστήσει την πίστη στον Θεάνθρωπο με την πίστη στον άνθρωπο, ν’ αντικαταστήσει την ζωή κατά τον Θεάνθρωπο με την ζωή κατ’ άνθρωπο (3).

Η Αγία Ορθόδοξος του Χριστού Εκκλησία είναι ο χώρος μέσα στον οποίον ο άνθρωπος βρίσκει τον προορισμό του, τον σκοπό της υπάρξεώς του και τέλος την πηγή από την οποία αντλεί όλες τις δυνάμεις για να ανεβεί στα ύψη των αρετών

και έτσι να μπορεί να μεταμορφωθεί από το απομονωμένο από τη θεία Χάρη άτομο στο αγιασμένο και θεούμενο πρόσωπο.

Η Ορθόδοξος Εκκλησία είναι το πνευματικό εργαστήριο μέσα στο οποίο διαπλάθεται και διαμορφώνεται η εικόνα του Χριστού πάνω στο χαρακτήρα του ανθρώπου και ο άνθρωπος γίνεται ζωντανή εικόνα του Θεού. Μέσα από την προσωπική ζωή του κάθε πιστού μαρτυρείται η ζωή του Χριστού.

Η Θεσσαλονίκη μας, σήμερα, ο Παναγιώτατος Ποιμενάρχης μας και διάδοχός του κ. Φιλόθεος, ο Κλήρος και πιστός Λαός, αξιοχρέως τιμούμε τη μνήμη του αγίου Γρηγορίου Παλαμά, του ακατάβλητου προστάτου και ακραιφνούς προμάχου της Ορθοδοξίας, σε μία συνέχεια της «Κυριακής της Ορθοδοξίας», ακολουθώντας πιστά τα χνάρια των προγόνων μας, οι οποίοι τον θεωρούσαν Άγιο και πριν την κοίμησή του, το 1359, και την επίσημη αγιοποίησή του από την Εκκλησία 9 μόλις χρόνια μετά την εκδημία του, λιτανεύοντας το τίμιο λείψανό του και εν ενί στόματι ψάλλοντες

Της πίστεως πρόμαχε, Γρηγόριε,
και της Θεσσαλονίκης υπέρμαχε, Δημήτριε,
μή παύσητε, Χριστῷ τῷ Θεῷ,
πρεσβεύοντες ὑπέρ ημῶν!

[1] Μαντζαρίδη Γεωργίου, *Παλαμικά*, Εκδόσεις Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1973, σ. 16.

[2] π. Νικολάου Λουδοβίκου, *Ο μόχθος της μετοχής*, Εκδόσεις Αρμός, Αθήνα 2010, σ. 44.

[3] Αγίου Ιουστίνου Πόποβιτς, *Άνθρωπος και Θεάνθρωπος*, Μετάφραση Επισκοπος Αθανάσιος Γιέφτιτς, Εκδόσεις Ι.Μ. Βατοπαιδίου, Δεκέμβριος 2020, σ. 149-150.